

SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI KIUSAAMISELTA, VÄKIVALLALTA JA HÄIRINNÄLTÄ

1) Ennaltaehkäisy

YLEISIÄ TAVOITTEITA	KONKREETTISIA KEINOJA	MITEN TOTEUTETAAN KOULUSSAMME?
<ul style="list-style-type: none"> • Ennaltaehkäisyssä panostetaan erityisesti toimintakulttuuriin ja yhteisöllisyyteen ja toimivan vuorovaikutuksen pelisääntöihin <ul style="list-style-type: none"> ○ ”Me kaikki ollaan me” • Vastakkainasettelujen torjunta - sen sijaan lähtökohtana se mikä yhdistää • Positiivinen, ratkaisukeskeinen ilmapiiri • Toimijoina koko kouluyhteisö, vanhempainyhdistys ja kaikki huoltajat • Selkeä ja avoin tiedottaminen koteihin 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunniointava puhetapa • Varhainen puuttuminen • Small talk arjessa • Tunne-, itsesäätely- ja vuorovaikutustaitoihin panostaminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Askeleittain, Lions Quest, Yhteispeli tms. • Tuetaan joustavan identiteetin rakentamista ja itsemäärittelyoikeuden toteutumista • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden portaat • Säännöllisesti, lukuvuosittain, oppilaiden kanssa käydään läpi mitä on kiusaaminen, käsitteen määrittelyä • Koululla nollatoleranssi kiusaamisen suhteen • Ryhmäytys, kuraattorit, kouluvalmentajat, KiVa-tiimi tai vastaava, oppilaskunta, tukioppilaat 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Miten tunne-, itsesäätely- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan koulussanne?</i> • Taitoja harjoitellaan jokapäiväisissä kohtaamisissa ja sovittelutilanteissa. • Aikuiset mallintavat taitoja lapsille. Taitoja työstetään ilmaisutaitoharjoituksissa ja omissa tarinoissa. Eläydytään toisen henkilön asemaan kirjallisuuden ja elokuvan kautta. Tunteita opetetaan sanallistamaan ja keskustellaan niiden sopivista ilmaisutavoista. Myönteisen kasvun kannalta on tärkeää tunnistaa lapsen vahvuuksia käyttäytymisessä ja tunne-elämässä sekä yhdessä huoltajien kanssa ohjata ja opettaa lasta taitojen käyttämiseen ja toivottuun käyttäytymiseen. • Koulussa toteutetaan Verso-vertaissovittelumenetelmää, jonka restoratiivinen lähestymistapa vahvistaa sovittellevaa toimintakulttuuria. Verso-sovitteluun koulutetaan oppilaita 5. ja 6. luokilta ja sovittelijat mallintavat neuvottelutaitoja soviteltaville oppilaille.

		<ul style="list-style-type: none">• <i>Kuka opettaa, millä luokka-asteilla, mitä materiaaleja käytetään?</i> <p>Alkuopetuksessa 1.-2.lk tarjoamme materiaaleja ja käytämme sisältöjä mm.</p> <ul style="list-style-type: none">• Varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen suunnattu Ympyräiset-sarjan tunnetaito-ohjelma on käytössä jokaisessa luokassa. Ohjelma perustuu vahvuuslähtöiseen työskentelyyn ryhmä- ja yksilöohjauksineen. Toiminnan keskiössä ovat toivottujen tunneilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen vahvistuminen ja yhteisöllisen oppimisen tukeminen. <p>Ympyräisten ohella:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hyvän mielen taitomerkkiin sisältyvää toimintaa (Mieli)• Pisarapuuttuminen mallina pienten lasten väliseen kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn (Väestöliitto)• Huomaa hyvä!• Viitottu rakkaus• Pesäpuu-materiaali• Tunne ja taida• HyMykoulut• Yhteispeli• Värinautit <p>Kun toiminnassa käytetään yleisen tuen tasolla</p>
--	--	--

		<p>selkeitä ohjeita ja systemaattista palautetta, ei yksilöllisen tuen käyttäminen erottele tukea tarvitsevaa lasta ja oppilasta.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tuesta ja opetuksesta tavoitteenamme selkeä jatkumo esiopetuksesta kouluun.• Toteuttajina koulussamme luokanopettajat, (ohjaajat) erityisluokanopettajat ja laaja-alainen erityisopettaja. <p>Luokka-asteilla 3–6:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hyvän mielen taitomerkki• Toteuttajina koulussamme luokanopettajat, aineenopettajat, erityisluokanopettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat. <p>Koko koulun oppilasjoukolla lisäksi oppilashuoltohenkilöstö toteuttaa yhdessä opettajien (ja koulunkäynninohjaajien) kanssa tarpeen ja harkinnan mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitotunteja sekä -interventioita kohdennetusti oppilas- ja luokkakohtaisesti.</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Kuinka monta tuntia opetukseen käytetään? Missä oppiaineissa?</i>• Linkki Lentävänniemen koulun opetussuunnitelmaan: Lentävänniemen koulu - ePerusteet (opintopolku.fi)
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus alkaa 4. ja 6. luokilla osana ympäristöopin opetusta. Tampereella tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidoille on laadittu oma opetussuunnitelmansa ja kummallekin vuosiluokalle oma opetusmateriaalipaketti. Opetusmateriaalipaketit koostuvat tuntikokonaisuuksista, jotka vastaavat Tampereen kaupungin perusopetuksen tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Kokonaisuudet on jaoteltu nimensä mukaisesti kolmeen eri teemaan; tunnetaidot, turvataidot ja vuorovaikutustaidot.• Tunnetaitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas harjoittelee tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tärkeätä on oppia tunnistamaan kehon ja mielen viestejä. Opetuksessa harjoitellaan hyvän huomaamista itsessä ja toisissa. Vuorovaikutustaitojen opetuksessa harjoitellaan oman mielipiteen rakentavaa ilmaisua ja toisten ihmisten näkökulmien huomioon ottamista.• Turvataitojen opetuksen tavoitteena on auttaa tunnistamaan omia fyysisiä ja psyykkisiä rajoja.
--	--	---

		<p>Lisäksi harjoitellaan keinoja suojautua ja puolustautua kiusaamiselta ja häirinnältä sosiaalisessa mediassa.</p> <ul style="list-style-type: none">• 4. ja 6. luokilla tunne-, vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opetukseen käytetään 0,5 vuosiviikkotuntia.• Muilla luokka-asteilla tavoitteita ja sisältöjä ei ole haluttu sitoa tiettyyn oppilaineeseen, sillä moni tavoite toteutuu monen oppiaineen sisällöissä, Tampereen kaupungin tunne- vuorovaikutus ja turvataidot -materiaalissa muutamien kohdin on maininta siitä, minkä oppiaineen osuuteen ko. tavoitteet ja sisällöt kuuluvat. Tavoitteena on auttaa kasvattajia ja opetushenkilöstöä varmistumaan siitä, että oppilaiden tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitoja harjoitellaan laajasti ja monipuolisesti.• <i>Miten kiusaamis-, häirintä- tai väkivaltilanteen voi tuoda ilmi?</i>• Epäasiallisesta kohtelusta ja kiusaamisesta oppilaat voivat kertoa välittömästi opettajille,
--	--	--

		<p>rehtorille, koulunkäynninohjaajille, terveydenhoitajalle, koulukuraattorille, koulupsykologille tai koulussa kenelle tahansa muulle aikuiselle sekä tietysti kotona huoltajille.</p> <ul style="list-style-type: none">• Toiselle oppilaalle, koulukummille tai Verso-sovittelijalle kertominen on myös mahdollinen ja hyvä tapa toimia. Tällöin asia ja tieto on tärkeä viedä eteenpäin oppilaan/oppilaiden kanssa toimiville aikuisille.• Säännölliset hyvinvointikyselyt ja muut oppilaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen liittyvät tiedustelut antavat tärkeää tietoa opetushenkilöstölle, rehtorille sekä oppilashuoltohenkilöstölle luokkien ja ryhmien sosiaalisista suhteista ja mahdollisista kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteesta.• <i>Miten yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen näkyy koulun arjessa (esimerkkejä)?</i>• Lähtökohtana on saada lapset ymmärtämään, kuinka tärkeää toisten kunnioittaminen, hyväksyminen ja hyvin kohtelemine on.• Luokassa laaditaan luokan yhteiset säännöt ja sopimukset, jotka ovat jatkuvasti kaikkien nähtävillä. Sääntöjen/sopimuksen allekirjoittaminen saa asian tuntumaan oppilaista merkitykselliseltä.
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on tiivistä.• Kodin ja koulun yhteistyö on ensiarvoista. Yhteistyömuotoina mm. puhelinsoitot, viestit ja tiedotteet kotiin, huoltajatilaisuudet ja muut luokan tapahtumat, oppimiskeskustelut ja yhteisneuvottelut.• Hyvä lapsen- ja oppilaantuntemus on tärkeää erityisesti pulmatilanteiden kohdatessa.• Siirtymiset oppitunneille ja tuntien päätyttyä välitunnille valvotaan hyvin. Välituntivalvojat pyrkivät omalta osaltaan seuraamaan huolella myös oppilaiden keskinäistä kanssakäymistä ja tarvittaessa puuttuvat tilanteisiin.• Pyritään luomaan ja vahvistamaan koulun, luokkien ja ryhmien hyvää yhteishenkeä erilaisin teemaviikoin, -tunnein ja kampanjoin.• Koulukummit eli 5.-6. luokkien oppilaat ovat tärkeässä roolissa ja esimerkkinä nuoremmille oppilaille. Tämän tehtävän merkitystä on hyvä korostaa heille itselleen ja käyttää heidän apuaan koulumme nuorimpien oppilaiden (1.-2.lk) sekä esiopetuksen piirissä olevien lasten kanssa mahdollisimman paljon.• Alkuopetuksen oppilaita toimii eskarilaisten kummeina• Mahdollistetaan koulun henkilökunnalle kouluttautuminen hyvinvointia edistävään toimintaan.• Koulussamme toimii neljä koulutuksen saanutta Verso-ohjaajaa. Syyslukukaudella 2023 on koulutettu uusia Verso-vertaissovittelijoita 6.luokkien oppilaista.
--	--	--

		<p>Keväällä 2024 koulutetaan uusia sovittelijoita 5. luokka-asteen oppilaista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteenamme on toteuttaa systemaattista päivittäistä Verso-toimintaa koulussamme. Verso-toiminnan avulla osaltaan pyritään epäasiallista kohtelua ja kiusaamista vähentämään, ehkäisemään ja estämään. • <i>Miten koulu viestii näistä asioista huoltajien suuntaan?</i> • Wilma-viestit

1) Interventio

YLEISIÄ TAVOITTEITA	KONKREETTISIA KEINOJA	MITEN TOTEUTETAAN KOULUSSAMME?
<ul style="list-style-type: none"> – Puuttuminen mahdollisuuksien mukaan jo ennen tilanteen eskaloitumista ja kriisiä – Kytevien konfliktien tunnistaminen, viranomaisyhteistyö tarvittaessa – Tiedonkulku henkilöstön välillä 	<ul style="list-style-type: none"> • Puuttumisen yhteydessä olennaista tilanteen rajaaminen • Osapuolten välinen dialogi käydään myöhemmin. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Miten interventioprosessi toteutuu koulussanne?</i> • Epäasiallisesta kohtelusta ja kiusaamisesta oppilaiden on syytä kertoa välittömästi ja avoimesti suoraan opettajille, rehtorille, koulunkäynninohjaajille, terveydenhoitajalle,

<ul style="list-style-type: none">– Käytetään yhteneviä käsitteitä– Konfliktin akuutissa vaiheessa vain väliintulo ja tilanteen rajaaminen– Toimijat: Tilanteessa oleva opettaja ja tarvittava määrä muita aikuisia	<ul style="list-style-type: none">• Nopea tiedottaminen koteihin tärkeää em. tavoitteiden saavuttamiseksi	<p>koulukuraattorille, koulupsykologille tai koulussa kenelle tahansa muulle aikuiselle sekä tietysti kotona huoltajille.</p> <ul style="list-style-type: none">• Toiselle oppilaalle, koulukumille tai Verso-sovittelijalle kertominen on myös mahdollinen ja hyvä tapa toimia. Tällöin asia on tärkeä viedä eteenpäin oppilaan/oppilaiden kanssa toimiville, jotta kyseiset aikuiset voivat tilanteeseen puuttua. • <i>Ketkä ovat siinä keskeiset toimijat</i> • Esikoulun ja koulun aikuiset, oppilaat, huoltajat (opetushenkilöstö, rehtori, oppilashuoltohenkilöstö, koulun koko henkilökunta, luokat, oppilasryhmät, koulukummit, Verso-sovittelijat)• Aikuisten työparityöskentely on suotavaa. • <i>Miten prosessista on tiedotettu etukäteen?</i><ul style="list-style-type: none">○ Kyselyistä tiedotetaan koteja etukäteen○ Verso-toiminnasta lähetetään Wilma-viesti huoltajille○ Oppilaille Verso-sovittelusta tiedotetaan koulussa kuuluttamalla asiasta, kertomalla asiasta luokissa ja ilmoitustauluilla • <i>Kuka vastaa tiedottamisesta interventiotilanteessa?</i>
---	---	--

		<ul style="list-style-type: none">• Interventiotilanteessa mukana olleet aikuiset sopivat keskenään, kuka/ketkä ilmoittavat tapahtumista mahdollisimman pian asianosaisten huoltajille.• Huoltajien on saatava tietoa, mitä epäasialliseen kohteluun ja/tai kiusaamiseen liittyvissä tilanteissa lapsen koulupäivän aikana ja/tai APIP-kerhoajan aikana on tapahtunut. Kynnys yhteydenottoon ja yhteydenpitoon huoltajiin pidetään matalana.• Tarvittaessa rehtori keskustelee osapuolten kanssa ja ottaa yhteyttä huoltajiin.
--	--	--

2) Selvittely

YLEISIÄ TAVOITTEITA	KONKREETTISIA KEINOJA	MITEN TOTEUTETAAN KOULUSSAMME?
---------------------	-----------------------	--------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaiden näkökulmien kuuleminen, oppilaiden yhteen saattaminen • Ratkaisujen etsiminen ja luottamuksen palauttaminen • Mahdolliset sanktiot • Selvittelyryhmän kokoonpano määräytyy tilanteen ja osapuolten mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään silminnäkijät, huhut, tukijoukot, puolesta loukkaantujat ja polarisoitumisen estäminen • Kirjaaminen • Avoin dialogi tapahtuneesta, ns. identiteettipuhetta kuitenkin vahvistamatta • Voidaan käyttää selvittelymalleja rakennetuista malleista <ul style="list-style-type: none"> ○ SOPU, VERSO, KiVa-koulu tms. • Sovittelussa etsitään ratkaisuja ja katsotaan eteenpäin • Korostetaan väkivallatonta ratkaisumallia, puhumalla sopimista • Viranomaisia konsultoidaan tarvittaessa 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ketkä selvittelyyn osallistuvat?</i> • <i>Miten huolehditaan siitä, että eri osapuolet tulevat tasavertaisesti kuulluiksi?</i> • Epäasialliseen kohteluun/kiusaamistilanteeseen osallistuneet oppilaat keskustelevat aikuisen tai aikuisten kanssa, miten he voivat jatkossa toimia keskenään niin, ettei vastaavia tilanteita pääse syntymään. Keskustelu ei ole rankaisukeino vaan toimii kasvatustapana, josta tiedotetaan asianosaisen kotiin. • Kaikkia epäasiallisen kohtelun tai kiusaamistilanteessa läsnäolleita kuullaan. • <i>Mihin koulu kirjaa selvittelyn?</i> • Wilma-viestein • Wilma-kurinpitotoimet; kasvatustaloustalkot • <i>Miten selvittely dokumentoidaan?</i> • <i>Kasvatustaloustalkot kirjataan oppilashallintojärjestelmään tai erilliselle lomakkeelle:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Päivämäärä ○ Kellonaika ○ Osallistujat ○ Yksilöity epäasiallinen käytös tai laiminlyönti ○ Ilmoittaminen huoltajille
---	---	--

		<ul style="list-style-type: none">○ <i>Toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi yhdessä käydyn keskustelun pohjalta (esim. mahdollinen seuranta)</i>○ <i>(osallistujien allekirjoitukset)</i> <ul style="list-style-type: none">● <i>Mitä työkaluja koululla on käytössä selvittelyn tueksi?</i>● Osapuolten kanssa asiaa selvitetään viipymättä. Jokaista asianosaista tulee kuulla.● Aikuisten työparityöskentely on suositeltavaa.● Asiaa ja tilannetta voivat osaltaan selvittää koulussamme toimivat koulutetut vertaissovittelijat eli versoilijat.● Tapahtunut tarvittaessa kirjataan. Kirjaus sisältää tarkasti faktat, ei tulkintoja. Asianomaisten kanssa käydään keskustelu, päätetään mahdollisista seuraamuksista ja sovitaan pelisäännöt, miten jatkossa toimitaan.● Tapahtumista ilmoitetaan mahdollisimman pian asianomaisten huoltajille.● Jos epäasiallinen kohtelu ja/tai kiusaaminen jatkuvat, asia viedään pedagogisen tuen tiimiin. <ul style="list-style-type: none">● VERSO-sovittelu <p>Pelisäännöt:</p> <ul style="list-style-type: none">☺ Vaitiolo☺ Puolueettomuus
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">☺ Etsitään ratkaisuja☺ Ei rangaistuksia☺ Vapaaehtoisuus <p>Vaiheet:</p> <ul style="list-style-type: none">☺ Aloitus☺ Tarinat✓ Osapuolet kertovat kukin oman näkemyksensä tapahtuneesta ja kuulevat toisiaan. On tärkeää antaa aikaa vastata rauhassa.✓ Sovittelija varoo ottamasta kantaa kuulemansa.✓ Jatketaan eteenpäin, vaikka osapuolet olisivat eri mieltä tapahtuneesta.☺ Ratkaisut<ul style="list-style-type: none">✓ Osapuolet saavat itse ratkaista riitansa, sovittelija tukee kysymyksillä.✓ Etsitään ratkaisua, joka sopii molemmille osapuolille.✓ Luvataan vain omasta puolesta.☺ Sopimus<ul style="list-style-type: none">✓ Kirjataan sopimus osapuolten omin sanoin. Kaikki läsnäolijat allekirjoittavat sopimuksen. Sopimus säilytetään lukollisessa paikassa.☺ Seuranta<ul style="list-style-type: none">✓ Seurantatapaaminen yleensä viikon kuluttua.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Miten mahdolliset sanktiot määräytyvät? Miten huolehditaan niiden tasavertaisuudesta?</i> • Noudatamme Perusopetuslain työrauhapakettiin Tampereella 08/2022 kirjattuja määräyksiä • <i>Kuka huolehtii tiedottamisesta ja yhteyden ottamisesta viranomaisiin?</i> • Noudatamme Perusopetuslain työrauhapakettiin Tampereella 08/2022 kirjattuja määräyksiä • <i>Kenelle tiedotetaan ja miten?</i> • <i>Kuten interventio-kohdassa jo todetaan Huoltajien on saatava tietoa, mitä epäasialliseen kohteluun ja/tai kiusaamiseen liittyvissä tilanteissa lapsen koulupäivän aikana ja/tai APIP-kerhoajan aikana on tapahtunut. Kynnys yhteydenottoon ja yhteydenpitoon huoltajiin pidetään matalana.</i>
--	--	---

3) Seuranta

YLEISIÄ TAVOITTEITA	KONKREETTISIA KEINOJA	MITEN TOTEUTETAAN KOULUSSAMME?
<ul style="list-style-type: none"> • Asia käsitellään yhdessä, tunnistetaan tapahtumat, tehdään sovinto • Laaditaan yhteiset sopimukset: osapuolet määrittävät mitä tarvitsevat ja tarpeiden pohjalta tehdään sopimus 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Käydään läpi, mitä opittiin 2. Kirjaaminen 3. Nimettömyys 4. Luottamuksellisuus 5. Konfliktien näkeminen oppimistapahtumina 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kuka vastaa seurannasta? Jälkiseurannasta sovitaan asianosaisten kesken.</i>

<ul style="list-style-type: none">• Mahdolliset sanktiot ja niistä huolehtiminen.• Tehdään johtopäätökset ja tarvittavat muutokset toimintaan.- Sovitaan aina myös seurannasta ja tarvittaessa jälkihoidosta- Toimijat: Koulun edustaja, osapuolet, tarvittaessa moniammatillinen tukitiimi koulun ulkopuolelta (lastensuojelu + perhetyö mukana)- Tiedotus huoltajille ja tarvittaessa sidosryhmille	<p>6. Käytetään ulkopuolista tukihenkilöä tarvittaessa</p>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Mitä asioita seurantaan kuuluu?</i> Toteutetaan matalalla kynnyksellä tehostettua seuranta varsinkin, jos on syytä arvella epäasiallisen kohtelun, kiusaamisen, häirinnän ja/tai väkivallan jatkuvan mainituista toimenpiteistä huolimatta. Voidaan tarvittaessa sopia seurantakokoontuminen oppilaiden ja asiaa selvittäneiden aikuisten kesken. Huoltajien ja koulun henkilöstön välinen riittävän tiivis yhteydenpito on olennainen osa seuranta. Tarvittaessa toimitaan monialaisesti.• <i>Kuinka pitkään seuranta jatkuu?</i> Seuranta jatkuu tapauskohtaisesti kunnes tilanne vaikuttaa rauhoittuneen ja jokainen oppilas tuntee voivansa tulla kouluun ja olla koulussa turvallisina mielin. Seurantatapaaminen voidaan sopia esimerkiksi seuraavalle päivälle, kahden päivän, viikon tai pitemmän ajanjakson päähän asian selvittelystä.
---	--	--

